319587 ـ کودکانی در حضانت مادر خود هستند و پدرشان می‌خواهد شب را پیش او بمانند

سوال

یکی از نزدیکان من از شوهرش طلاق بائن گرفته و به او اجازه داده که هر وقت می‌خواهد ـ حتی روزانه ـ فرزندانشان را ببیند اما به آنان اجازه نمی‌دهد حتی هفته‌ای یک بار شب را نزد پدرشان بمانند. فرزندان او دو دختر ده و هفت ساله هستند. آیا او با این کارش گناهکار شده و به مخالفت با شرع خداوند برخاسته است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

علما بر این اتفاق دارند که پدر در صورتی که فرزندانش در حضانت مادرشان باشند حق دیدار با آن‌ها و دیدنشان را دارد.
در «الموسوعة الفقهية الكويتية» (۱۷/ ۳۱۷) آمده است:

«برای هر یک از والدین کودک در صورت جدا شدن حق دیدن و زیارت فرزندان است و این امری است که فقها دربارۀ آن متفق‌اند، اما دربارۀ برخی جزئیاتش اختلاف نظر دارند».

در «فتاوى اللجنة الدائمة» (۲۱/ ۲۰۵) آمده است:

«اگر زن از خانۀ مشترک بیرون آمد یا مثلا به سبب طلاق میان زن و شوهر جدایی افتاد و یک یا چند فرزند داشتند، در شریعت اسلام جایز نیست که یکی از آن‌ها دیگری را از دیدن فرزندشان و دیدار با آن‌ها محروم کند.

بنابراین اگر فرزند مثلا در حضانت مادر بود جایز نیست پدرشان را از دیدن و دیدار فرزندش محروم کند، زیرا الله سبحانه و تعالی صلۀ رحم را واجب دانسته و می‌فرماید:

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى [نساء: ۳۶]

(و الله را بپرستید و چیزی را با او شریک مگردانید و به پدر و مادر احسان کنید و [نیز] دربارۀ خویشاوندان).

و در حدیث آمده است: «هرکس میان مادر و فرزندش جدایی اندازد، الله در روز قیامت میان او و کسانی که دوستشان دارد جدایی خواهد انداخت».

اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء

بکر ابوزید، صالح الفوزان، عبدالله بن غدیان، عبدالعزیز بن عبدالله آل شیخ».

بنابراین اگر مادر دو دختر به پدر آنان اجازهٔ دیدار می‌دهد، آن‌چه را واجب بوده انجام داده و لازم نیست که اجازه دهد شب را پیش او باشند؛ به ویژه اگر ترس از مفسده‌ای دارد مانند آن‌که فرزندانش را علیه او تحریک کند یا وادارشان کند که نزد مادرشان نمانند یا مانند آن.

اما اگر اجازه دادید امری مشروع است، زیرا حضانت حق مادر است نه وظیفهٔ او و می‌تواند از برخی حقوق خود دربارهٔ حضانت فرزندانش بگذرد.

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

حضانت حقی است برای حاضن نه حقی بر گردن او.

بر این اساس اگر خواست از این حق بگذرد و به پایین‌ترش راضی شود جایز است» (الشرح الممتع: ۱۳/ ۵۳۶).

توصیهٔ ما دربارهٔ حالت شما این است که اگر پدرشان انسان نیکوکاری است و ترس این نیست که دخترانش را علیه مادرشان تحریک کند، گاه اجازه دهد نزد او بمانند که این برای دوری از دشمنی و اختلاف بهتر است تا آن‌که زیان یا اثر بدی بر دختران باقی نگذارد.

والله اعلم